

PÖYTÄKIRJA**Tietohallinnon kehittämis- ja koordinaatioryhmän (TIETOKEKO) 9. kokoukseen****Aika: Torstai 18.10.2018 klo 9:02 – 11:32****Paikka: Säätytalo, huone 13, Snellmaninkatu 9–11****Läsnä:**

Anna-Maija Karjalainen, ICT-johtaja, VM, puheenjohtaja
Sami Kivivasara, yksikön päällikkö, VM, varapuheenjohtaja
Sirpa Alitalo, teollisuusneuvos, TEM
Tiina Pesonen, tietojohdaja, STM (klo 10:45 asti)
Irja Peltonen, tietojohdaja, VM
Tarmo Maunu, tietohallintojohtaja, OM
Jukka Litmanen, tietohallintojohtaja, YM
Antti Vertanen, tietohallintojohtaja, MMM
Minna Bloigu, johtava asiantuntija, SM (Tapio Aaltosen sijaisena)
Tommi Kangasaho, neuvotteleva virkamies, VNK (Max Hambergin sijaisena)
Mika Vuorinen, erityisasiantuntija, LVM (Jussi Luomajärven sijaisena)

Pysyvät asiantuntijat:

Aku Hilve, yksikön päällikkö, VM
Maria Nikkilä, yksikön päällikkö, VM (klo 10:47 asti)

Sihteerit:

Juhani Korhonen, neuvotteleva virkamies, VM, pääsihteeri
Jaakko Poikonen, tietohallintoasiantuntija, VM, sihteeri

Esittelijät:

Paavo Laakso, kehityspäällikkö, VRK
Hanna-Maria Paakkolanvaara, neuvotteleva virkamies, VM

Poissa:

Max Hamberg, toimialajohtaja, VNK
Ari Apilo, tietohallintopäällikkö, eduskunnan kanslia
Ari Uusikartano, tietohallintojohtaja, UM
Jussi Luomajärvi, hallintojohtaja, LVM
Tapio Aaltonen, tietohallintojohtaja, SM
Kalervo Koskimies, erityisasiantuntija, OKM
Teemu Anttila, tietohallintojohtaja, PLM

1) Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Anna-Maija Karjalainen avasi kokouksen klo 9:02.

2) Edellisen kokouksen pöytäkirja

Päätös: Hyväksyttiin pöytäkirja.

3) Hankesalkun tilannekatsaus

TIETOKEKOn jäsenet ja kehityspäällikkö Paavo Laakso, VRK

Paavo Laakso esitteli TIETOKEKO:lle Hankesalkun yleiskuvan. Yhteensä 36 uutta hanketta on tällä hetkellä esisuunnittelu- tai suunnitteluvaiheessa ja toteutus- tai päät-tämisvaiheessa on 131 hanketta. Poikkeamaseurannan perusteella 28 hanketta näyttää vaativan erityishuomiota (vähintään 4 kohtaa keltaisella tai jokin kohta punaisella).

Puheenjohtaja Anna-Maija Karjalainen pyysi TIETOKEKO:n jäseniä tarkistamaan oman hallinnonalansa suunniteltujen hankkeiden Hankesalkku-tietojen ajantasaisuu-den sekä siirtämään toteutus-kategoriaan jo toteutusvaiheessa olevat hankkeet.

Uuden Hankesalkun tilanne:

Tavoitteena on saada valmisohjelmapohjainen hankehallinnan perusratkaisu. Valmis-ohjelmapohjaisuuden etuna on komponentit, joita pystytään säätämään tarpeen mu-kaan.

Hankesalkku-ratkaisuun sisältyy tuki visuaaliselle raportoinnille. Esim. Dashboard-tyyppisillä mittaristoilla luodaan valmiita mallinteita. Lisäksi materiaalista on mahdol-lista tuottaa erilaisia kaavioita.

Teknistä vuoropuhelua on käyty kahdeksan yrityksen kanssa. VRK lähetti tarjous-pyyntöasiakirjat etukäteen yrityksille kommentoitaviksi. Tarjouspyyntö julkaistaan viikolla 42. Tavoitteena on, että toimiva järjestelmä olisi valmiina keväällä 2019.

Järjestelmän laadukkuuden varmistamiseksi VRK toteuttaa demo-menettely, jossa tes-tataan puolivalmiin tuotteen toiminnallisuus ja yleinen käytettävyys.

Keskustelu uudesta hankesalkusta:

- Todettiin, että vanhat hankkeet siirtyvät migraation kautta uuteen järjestelmään.
- Toivottiin integraatioita muihin järjestelmiin (mm. VAHVAAan, Hankeikkunaan ja Kiekuun). Varataan tietty rahamäärä integraatioiden toteuttamiseen, mutta vielä tar-jouspyynnöissä ei määritellä mitä integraatioita tehdään. Integraatiovalmius kuitenkin toteutetaan.
- Kysyttiin Hankesalkun auditoinnista. Laakso kertoi, että VRK aikoo toteuttaa jälki-valvontaa.
- Hankkeiden arviointivälineitä ei tule Hankesalkkuun. Arviointia tehdään investoin-tien johtoryhmässä ja Hankesalkku tukee sitä työtä.
- Hankesalkusta halutaan käyttäjäystävällinen järjestelmä, josta on mahdollista saada ulos monenlaista dataa.

TIETOKEKO:n jäsenet esittelivät seitsemän yhteisesti mielenkiintoista ja merkityksellistä hanketta omilta hallinnonaloiltaan.

LVM: Liikkumisen palvelujen tiedonhallinnan kehittäminen

- Tavoite: Suunnitellaan ja toteutetaan liikennepalvelulain edellyttämät järjestelmät ja toimenpiteet. Kehitetään matkustajainformaatiota avoimella reittioppaalla ja reaaliaik tiedolla yhteistyössä HSL:n kanssa.
- Hankkeen keskiössä ovat tiedon hyödyntäminen ja avoimet rajapinnat. Hanke päättyy vuonna 2018 ja jatkuu sen jälkeen LIVI:n digitalisaatiohankkeena. Avataan tietoa (tarjouksia, kustannuksia, palautetta) ja rajapintoja, jotta mahdollistetaan palvelun laajempi käyttö.
- Hankkeen aikaansaannoksia (budjetti 4,9 milj. euroa):
 - Avoin reittiopas on rakennettu yhteistyössä HSL:n kanssa.
 - Liikkumispalvelukatalogi: liikkumispalveluiden tarjoajat ovat velvollisia avaamaan rajapinnat.
 - JUKU: voi mm. katsoa kuka on hakenut valtionavustuksia mihinkin hankkeeseen tai tarkastella tyytyväisyyttä joukkoliikenteeseen.

TEM: Luvat ja valvonta -kärkihanke

- Tavoite: Asiakaslähtöinen toimintatapamuutos sekä yhden luukun periaatteella toimiva digitaalinen palvelukerros yhteiskäyttöisine toiminnallisuuksineen. Kuvataan sovitut asiakaslähtöiset, viranomaisrajat ja hallinnon tasot ylittävät palvelukokonaisuudet hyödyntäen yhteistä kehittämisen mallia
- Hanke käynnistettiin vuonna 2015. Osa digitalisoidaan julkinen hallinto -kärkihanke.
- Keskeinen kysymys: Miten voidaan tukea asiakaslähtöistä lupien ja valvonnan digitalisointia.
- Lähdettiin liikkeelle esiselvityshankkeilla vuonna 2015: asiakaslähtöinen kehittämisen malli, teollisuuslaitoksen muutoshanke ja tapahtumajärjestämisen palvelumuoilu.
- Kuvattiin, miten viranomaiset tulevat mukaan asiakkaan palveluprosessiin. Millainen ympäristön tulisi olla, jotta asiakas löytää tiedot palvelutietovarannoista ja miten hän pystyy seuraamaan asiaprosessin edetessä viranomaisten toimintaa asiassaan. Samoin kuvattiin, miten viranomaiset saavat tietoa toisten viranomaisten toiminnasta.
- Tieto on keskeisessä asemassa palveluprosessia ja tiedon liikkuminen voi tehostaa sitä.
- Parhaillaan rakennetaan asiakkaan ja viranomaisten tiedon välittämistä tukevan teknisen palvelukerroksen ensimmäistä toteutusta. Useat hallinnon alat ja virastot ovat mukana palvelukerroksen toteutuksessa ja on keskeistä että kukin heistä sitoutuu osaltaan toimeenpanoon ja sen aikatauluihin.

MMM: Julkisen hallinnon yhteinen paikkatietoalusta-digihanke

- Tavoite: Toteuttaa hallitusohjelmaa tukeva digihanke, johon kuuluu kahdeksan paikkatietojen hyödyntämistä julkisessa hallinnossa edistävää osa-hankkeetta.
- Paikkatietoa tuotetaan ja ylläpidetään kuntien ja maakuntien ja valtionhallinnon prosesseissa. Toimintatapaa pyritään yhtenäistämään vuoteen 2023 mennessä.
- Erilaiset tietoekosysteemit, jotka syntyvät eri ympäristöissä.

YM: Envibase – Ympäristö- ja luonnonvaratieto avoimeen käyttöön

- Tavoite: Avata ympäristöhallinnon tietoaaineistoja, nykyaikaistaa ympäristön tilan seuranta, vähentää päällekkäisiä tietojärjestelmiä ja helpottaa tiedon käyttöä. Hankkeessa luotavat työkalut perustuvat pääasiassa paikka-, satelliitti- ja lajitietoon sekä kansalaisten luonto- ja ympäristöhavaintoihin.

- Kesäkuussa 2018 päättyneellä hankkeella oli 6 miljoonan euron rahoitus sekä 1 milj. omaa rahoitusta.
- Hanke oli yhteishanke, jota SYKE koordinoi ja veti, ja YM valvoi.
- Toteutettiin lajitietokeskus, satelliittidatakeskus, ja tehtiin kansalaishavaintoja.
- Laji.fi-sivusto, jossa voi katsoa havaintoja ja tehdä niitä itse.
- Satelliittipalvelukeskuksen kautta saadaan mm. levähavaintoja ja sen avulla saavutetaan kustannussäästöjä.
- Toteutettiin data-alusta, jonka hyödyntämisen avuksi tarvitaan vielä tiedottamista.
- Hankkeella saavutetaan 3,9 miljoonan euron säästöt vuodessa manuaalista työtä poistamalla. Todettiin, että on tärkeää kommunikoida säästöistä myös julkisuuteen.

VNK: Valtioneuvoston perustietotekniikan uudistamishanke, VNPUU

- Tavoite: Uudistaa ja yhtenäistää valtioneuvoston perustietotekniikka.
- VNPUU-hanketta tehdään yhteistyössä Valtorin kanssa.
- Tavoitteena oli alun perin saada taloudellista hyötyä. Joidenkin palveluiden osalta kustannukset laskeneet ja joidenkin osalta nousseet. On selvittävää, miten varmistetaan kustannushyödyt tulevaisuudessa.
- Valtorin sitoutuminen hankkeeseen on ollut hyvää. Huomio on ollut Valtorin toiminnan kehittämisessä.
- Aikataulu ja kustannukset ovat pysyneet hallinnassa.

SM: TOTI-hanke

- Tavoite: Aikaansaada valtakunnallinen ja kaikkien hätäkeskustoimintaan osallistuvien toimijoiden (Hätäkeskuslaitos, poliisi, pelastustoimi, sosiaali- ja terveystoimi sekä Rajavartiolaitos) yhteiskäytössä oleva tietojärjestelmä.
- Hanketta on tehty kymmenen vuotta ja matkan varrella on ollut useita hankaluuksia ja hidastuksia.
- Nyt Hätäkeskuslaitos on hyväksynyt järjestelmän käyttöönoton. Ensisijainen tehtävä on ollut auttaa hätäkeskuspäivystäjää päätöksenteossa ja hälyttää oikeat yksiköt tapahtumapaikalle.
- Käyttöönotto siirtynyt edelleen, mutta 1.10.2018 saatiin ensimmäinen testaus tehtyä. Haasteena on ollut, että eri toimijoiden toiveet ja odotukset kasvaneet. Poikkihallinnollinen tekeminen on ollut osalle vierasta ja aikataulu liian kireä. Olisi pitänyt pilkkoa hankkeita ja tehdä viestintäsuunnitelma, jossa pysytään.

VM: Kansallisen tulorekisterin perustamishanke (KATRE)

- Tavoite: Kansallisen tulorekisterin ja siihen liittyvien rekisteri-palveluiden hankinta ja käyttöönotto sekä rekisterin käyttöönottavien sidosryhmien käyttöönottojen kokonaiskoordinointi (ja projektien suunnittelun tukeminen).
- Tulorekisteri on tulotietojen käsittelyn ja siihen liittyvän päätöksenteon tietojärjestelmä. Se koskee kaikkia, jotka käyttävät tulotietoja Suomessa.
- Suunniteltu käyttöönotto 1.1.2019. Prosessi on nyt saatu tuotantoympäristössä onnistumaan ja käyttöönottoon edetään.
- On tärkeää, että kaikki toimijat ymmärtävät asiat samalla tavalla, kun tehdään määrittelytyötä. Sidosryhmät tulee sitouttaa mukaan korkeimmasta johdosta lähtien.
- Tulorekisterissä riskinä tiedon laatu, jonka tulee olla erittäin korkeatasoista. On pyrittävä rakentamaan järjestelmä, joka minimoi tulevan tiedon laaturiskit.

Päätös: Merkittiin eri hallinnonaloilta saadut kokemukset tiedoksi. Seuraavassa hankkeiden esittelyissä tulee korostaa näkökulmana sitä, millaisia oppeja niistä voi saada. Aikataulusyistä ensi kerralla otetaan vähemmän hankkeita esittelyyn.

4) Virasto 2020-luvulla -selvitystyö

Neuvotteleva virkamies Hanna-Maria Paakkolanvaara, VM

Virasto 2020-luvulla -selvitystyö on osa keskushallinnon uudistuksen muutosohjelmaa, jossa pyritään varmistamaan valtioneuvoston ja valtionhallinnon tuloksellinen toiminta tulevaisuuden digitaalisen hallinnon ohjauksessa ja toteuttamisessa.

Selvitystyön tavoitteena on tunnistaa uudistustarpeet ja laatia kehittämis ehdotukset valtion virastojen ja laitosten toiminnallisen joustavuuden lisäämiseksi ja toimintakyvyn parantamiseksi. Työssä selvitetään virastomuodon uudistamistarpeita ja kehitysehdotuksia, jotka viedään toimeenpanosuunnitelmaksi maaliskuun puoliväliin mennessä.

Myös digitalisoinnin mahdollisuudet ovat nousseet työssä esille. Haasteena on kuitenkin se, että osa virastoista on digitalisaatiokehityksessä jäljessä. Jos prosesseja halutaan uudistaa asiakaslähtöisiksi toimintamalleiksi, virastojen välistä vastuujakoakin tulisi muuttaa. On myös koettu, että yhteiset järjestelmät eivät tue optimaalisella tavalla kehittämistä. Digitalisaatio muuttaa lähivuosina virastojen toimintakenttää huomattavasti. Siksi esimerkiksi tietoturvaan liittyvä osaamisvaje on paikattava mahdollisin pian.

Hanna-Maria Paakkolanvaara kertoi työpajoissa tehdyistä huomioista ja pyysi TIETOKEKO:a antamaan evästystä jatkotyöskentelyä varten.

Keskustelu:

- Yhteiset, hallintoalat ylittävät järjestelmät ovat erinomainen asia. Todellisuus asettaa kuitenkin valtioneuvostossa usein esteitä yhteisten järjestelmien käytölle etenkin turvallisuuspuolella.
- Asiakkaiden tunnistamisessa tulee tiedostaa, että palveluita tarjotaan myös henkilöille, jotka eivät ole Suomen kansalaisia.
- Rakenteellisissa uudistuksissa on keskeistä mahdollistaa joustava toiminta ilman, että tarvitsee muuttaa organisaatiomuotoa (esim. pidentämällä rahoituksen kestoja, helpottamalla valtuuksien käyttöönotto ja investointeja sekä joustavoittamalla virastomallia).
- Ongelmana on, ettei tieto liiku virastojen välillä. Onko syynä järjestelmät, jotka eivät keskustele keskenään?
- Tiedon hyödyntämistä ja jakamista haittaa, että käsitteenä tieto on eriytynyt. Tieto ei ole yhteensopivaa ilman keskinäistä sanastotyötä. Tieto tulee ymmärtää samalla tavalla ja sen tulee olla laadukasta.
- Puuttuu riittävän toimivaltaiset toimijat, jotka voisivat sitovasti ja velvoittavasti rakentaa hallinnonalojen välistä kokonaisarkkitehtuuria.
- Pitäisi löytää konkreettisia kehittämis ehdotuksia, joilla voidaan tarttua ongelmiin.
- Mitä asioita tulee edistää, jotta virastomalli olisi yhtä ketterä kuin sen vaihtoehdot? Palvelumuotoiluosaajaverkosto olisi yksi mahdollisuus. Esim. D9:n kautta lähdettäisiin verkostomaisesti viemään asiaa eteenpäin. D9 on saanut työstään hyvää palautetta valtionhallinnossa.
- Kehittämis ehdotukset on jäseneltävä suuremmiksi kehittämiskokonaisuuksiksi, jotta saataisiin liittymäpinnat huomioitua.

Päätös: TIETOKEKO toi esille tarpeen jatkaa kehittämis ehdotusten jäsentelyä. Virasto 2020-luvulla -työryhmän tekemän jäsentelyn jälkeen ehdotus annetaan TIETOKEKO:lle sähköpostitse kommentoitavaksi.

5) Oikeushallinnon siirtyminen Valtorin tuotteistettuihin palveluihin

Tietohallintojohtaja Tarmo Maunu, OM

Tarmo Maunu esitteli TIETOKEKO:lle oikeushallinnon perustietotekniikan kehittämisohjelmaa OHTIEKE:a, jonka tavoitteena on nopeuttaa siirtymistä Valtorin tuotteistettuihin palveluihin. Hanke päättyy vuonna 2019 ja koskee koko hallinnon alaa.

Käynnissä on tällä hetkellä seuraavia osakokonaisuuksia: tietoliikenne, Valtti-käyttönotot, Valtorin mobiilipäätepalvelun käyttöönotto. Jo toteutetut osakokonaisuudet: TOP-palvelun käyttöönotto, videoneuvottelupalveluiden siirto TORI-palveluun, VyVi:n ja MsOfficen käyttöönotto.

Tarmo Maunu esitteli tilannekuvaa ja Skype-puheluiden ja kokousten määrän. Välineiden käytöllä on selviä kustannusvaikutuksia. Merkittäviä käyttööottoja on tulossa vuonna 2019. Tällä hetkellä hankkeen valmiusaste on 45 %. Reittipuolella ollaan jäljessä aikataulusta, mikä hidastaa myös Valtin käyttöönottoa.

OHTIEKE-hankkeen kustannukset ovat 7.5 milj. euroa (+ palvelumaksut). Tarmo Maunu esitteli myös hankkeen merkittävimmät riskit sekä taustoitti hallinnon alan Valtori-kustannuksia.

Keskustelu:

- OHTIEKE:ä pidettiin loistavana mallina koko valtioneuvostolle esim. Valtti-työasemien ja VAHVA:n käyttöönottoihin.
- On tärkeää, että virastoittain nähdään muutoksesta koituvat kustannukset. Seurannan kautta saadaan tieto hyödyistä sekä pystytään näkemään, miten pitkällä aikatahlaimella saavutetaan tavoite ja kustannusten jakautuminen.
- Anna-Maija Karjalainen kertoi Valtorin investointimomentista ja totesi, että sitä kannattaa käyttää myös palveluiden käyttöönottoihin. Esimerkiksi OM on saanut sitä kautta rahoitettua hankettaan.
- Tuotteistettujen palveluiden mukana tulee myös paljon muita hyötyjä, siksi ei pidä tuijottaa pelkästään kustannuksia.

Päätös: Merkittiin oikeushallinnon esimerkistä saadut opit tiedoksi ja huomioon otettaviksi.

6) Tiedonhallintalain HE:n eteneminen

Lainsäädäntöneuvos Sami Kivivasara, VM

Tiedonhallintalain jatkovalmistelu on käynnissä. Lausuntoja tuli runsaasti ja lausujat ovat tehneet hyvin monenlaisia huomioita. Erityisesti lausunnoissa on kiinnitetty huomiota arkistointia, kustannuksia ja kuntasektoria käsitteleviin lainkohtiin.

Jatkovalmistelussa tehdään lausuntojen pohjalta muutoksia sääntelytasolle. Lakiuudistuksen keskeiset tavoitteet pystytään saavuttamaan ja kehittämään sääntelypohjaa. Tärkeää on mm. edistää kuntien tietoturvasääntelyä ja tietoa kysytään vain kerran -periaatetta. Muutokset ja velvoitteet saatetaan voimaan siirtymäaikaisten kautta.

Hallituksen esitys viedään eduskunnan käsittelyyn 15.11. tai 22.11.

Päätös: Merkittiin tiedonhallintalain HE:n tilanne tiedoksi.

7) Muut asiat

D9:n jatkuminen VRK:ssa:

Anna-Maija Karjalainen kertoi, että D9:n työ jatkuu VRK:ssa. Valtiokonttori siirtää käyttämättä jäänyttä D9:n hankerahoitusta VRK:lle.

8) Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Anna-Maija Karjalainen päätti kokouksen klo 11:32

Sihteeri: Jaakko Poikonen, VM

Jakelu: Tietohallinnon kehittämis- ja koordinaatioryhmän jäsenet ja sihteerit